

ימי קודש

גליון לפועדי ישראל בהלכה אנדה ומנהג

פורים

נז

הלכות והנהגות

מאת הגאון רבי אלעזר זאב רז שליט"א, רבה של תל ציון, ראש ישיבת פלא יועץ

ה. אור ל"ד מתחיל גילוי אור. וכל שכן ב"חצות הלילה". ואשר על כן טוב לנצלו לתורה ולבקשת רחמים. ויש אומרים אז תהילים (מזמור כב) "אלי אלי למה עזבתני".

ו. ביום הפורים יש סגולת "מחילת עוונות".

ז. ליהודים היתה "אורה" ושמחה. ודרשו חז"ל: "אורה - זו תורה", ואשר על כן להשתדל בלימוד התורה. ועצה טובה ונכונה: שבבוקר מיד אחר התפלה ילמד שיעור מה, ואח"כ ילך לביתו.

ח. יש להתחיל קצת לימוד "הלכות פסח" ביום פורים. ודע כי מיום פורים מתחיל הקב"ה להוציאנו מהיכלות הטומאה מעט בכל יום עד פסח.

א. טרם ימי פורים המנהג ליתן "זכר למחצית השקל", וטוב שיקרא פרשת שקלים ומשניות שקלים.

מקרא מגילה

ב. בעת "קריאת המגילה" מאיר ב"גלוי" אור גדול. וישתדלו לבלתי הרעיש כלל כל עת הקריאה, ולחנך הקטנים לשמור על שקט מוחלט.

ג. דע, כי ע"י הכנעת 'המן' ומחייתו ומחיית עמלק, נכנע ה'יצר הרע'. ולכן יכוין (בהכנעת המן) להכניע יצר הרע.

ד. ויקבל על עצמו, שמכאן ואילך יתחזק בלימוד תורה כמ"ש ליהודים היתה "אורה" - זו תורה. שקיימו וקבלו עליהם עול מצוות ותורה.

מקור ההלכה

(שבת פח.) קיימו מה שקבלו כבר. לכן יכוין את עצמו: "מה שחלף ועבר אין, ומעתה הוא מקבל עליו עול תורתו ומצוותיו ישתבח שמו".

ה. שמעתי פעם מפי הרב הצדיק רבי בנימין זאב חשין זצ"ל, שבליל פורים (היינו אור ל"ד אדר) אחר חצות מאיר אור גדול ונפלא. ויש להשתדל ללמוד תורה אז, ויבקש בקשותיו כפי שיחפוץ. ע"כ. גם מפורסם שטוב לקרוא אז בתהילים מזמור "אלי אלי למה עזבתני", וזו סגולה גדולה. כי יתכן מאד שמרוב הרצון שמתגלה בשמים ממעל לרוב קדושת היום (וזאת אפילו לירושלמים) אז שעת רצון לקיבול התפלות.

ו. בתיקוני הזוהר (תיקון כא דנ"א) איתא: "פורים איתקריאת על שם יום הכיפורים". מכאן הביאו סמך שיש בו מחילת עוונות. ובס' מדרש אליהו כ': "שבפורים מכפר הקב"ה עוונותיהם של ישראל כיוה"כ".

ז. במגילה (טז) דרשו על הפסוק (אסתר ח): "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר". שהמן גזר על כל מצוות הלל. וכדרשתם: אורה - "זו תורה". ופירש"י: שהמן גזר שלא יעסקו בתורה. וכ' בספר יסוד ושורש העבודה (שער יב פ"ו): "מזה יראה חיוב גדול ביום הזה על כל יודע ספר, שילמד תורתו הקדושה ולשמוח בלימודה. אך עצתי נכונה: שלא יזוז מבית המדרש שחרית עד שילמד". כי בביתו יכול לבוא לידי ביטול מפאת גודל טרדות היום". עכ"ל.

והחיד"א כתב "הבטחה" בספרו לב דוד (פרק ט): ובעיני הדבר פשוט! שאם כל ישראל היום הזה (פורים) היו נוהגים בסדר קדושה, ויתר היום עוסקים בתורה כ"א כפי שיעורו, בשכר זה היינו נגאלים!

ח. בספר חסד לאברהם כתב: "כי מפורים מתחיל הקב"ה להוציא כל אחד

א. בזמן שהיה המקדש, היה מצות עשה ליתן "מחצית השקל". ובזמן הזה אין נוהג, כמ"ש הרמב"ם בהלכות שקלים (פ"א). אמנם יש פוסקים שכתבו ליתן גם בזמן הזה. וכך ה'מנהג' היום.

מי שנתן מחצית השקל מובטח לו חיים. וכמ"ש בספר יפה ללב (ח"ב סימן תרצד אות ג): הנה במילת "מחצית" אותיות אמצעיות הם אותיות "חצי". ואותיות מראש וסוף (מחצית) הוא אותיות "מת", שם רמז: דאם נותן חצי המטבע הקבוע באותו מקום, מפריד המות ממנו, שמובטח לו שלא ימות באותה שנה. עכ"ל.

עוד כתב (אות ד): דורשי רשומות כותבים טעם על מחצית השקל, כי ר"ת וס"ת של "מחצית" הוא "מת" "חי", ובאמצע צ הרמז לצדקה. לפיכך "וצדקה תציל ממות". וז"ש "רודף צדקה וחסד ימצא חיים".

ב. בשעה"כ (דף קט) מבואר, שבימי פורים מתגלית הארה חשובה וגדולה שאין נמצאת בשאר מועדים. ובקריאת המגילה נמשכת ויוצאת בגלוי אותה ההארה. ולכן נקראת "מגילה" לשון "גילוי".

ג. הנה עמלק רמז ליצר הרע, וכן המן רמז ליצר הרע. ולכן בהיותנו מוחים זכרם בקריאת המגילה וכן בשאר כל ימי הפורים, יש לנו לכוין: "יהי רצון שימחה ג"כ יצר הרע מקרבנו" שלא ימשול בנו. ונהפכהו לטוב. כמ"ש בס' פרי צדיק שעי' ההזכרה דלמטה נעשה המחיה ע"י השי"ת. ע"ש. ומנהגנו לכתוב שמות 'המן' ועוד רשעים, ולשפוך עליהם יין ומוחקים השמות, ומכוונים שכן יהיה. אמן.

ד. בספר קדושת לוי (דף קט) כתב: ומעתה "יתלהב" לב האדם בקראו המגילה. ויכוין בקראו ובשמוע המגילה: ש"מעתי מקבל עול תורתו ומצוותיו" כמאחז"ל

ט. הגם שיום פורים הוא יום שמח במיוחד. מ"מ אל יכשל באיסור, או בזלזול באיזה מצוה, וכן שלא יזיק לזולתו ח"ו.

י. מנהג העולם להתחפש בפורים. ויש לה שורש וטעם. אכן יש להזהר שלא יתחפש איש לאשה או אשה לאיש. וזה איסור מוחלט. ובפרט ביום קדוש כ'פורים' אין לעשות כל חטא. ואפילו לילדים יש לזהר בזה. והדבר נעשה כהיתר מחוסר ידיעה.

מצוות היום

יא. "מתנות לאביונים" יתן ויפזר הרבה, ובעין טובה.

והזמן מסוגל לצדקה, ובפרט לעמלי תורה, וכל המוסיף מוסיפין לו.

יב. לפני הסעודה יכוין לשם מצוה כתקנת מרדכי ואסתר. וגם ישתה "יין". ויזהר שלא יגרום לו הוללות או הפסד מצוה. ואם יודע שעלול להרדם בשכרותו, כדאי שיקדים להתפלל תפלת מנחה מקודם.

יג. בשתיית היין יש "תיקון" ומעלה גדולה. ויוכל עי"ז לזכות ל"התלהבות" להשם יתברך.

יד. בתוך הסעודה יאמר דברי תורה, ויקרא קצת משניות מגילה.

מקור ההלכה

לאכול פת. ולפיכך מי שאכל פת ושכח לומר מעין המאורע ("על הניסים") אינו חוזר. מ"מ טוב לאכול פת, ולעשות סעודה גם באכילת בשר ושתיית יין לכבוד היום.

גם יין ישתה, כמ"ש (מגילה ז): "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מדרכי". וכל אחד ישתה יותר מהרגלו. וכל זאת בתנאי שלא יעשה דברים משונים או יזיק לבני אדם. או יקיא את מה שאכל ושתה, ועי"ז יגרום לאחרים לימאס ולהגעל מחמתו, הן מחמת שרואים את קיאו ולכלוכו, ואת הריח העולה מהקאה. ורבותינו אמרו (תגיגה ה): "כי האלהים יביא במשפט על כל נעלם" אמר רב זה ההורג כינה בפני חבריו "ונמאס בה". ושמואל אמר זה "הרק בפני חבריו ונמאס בה".

וכתב ביסוד ושו"ה (ש"יב סוף פ"ו): ויזהר שלא ירבה בשתיה "בתוך הסעודה", כדי שיוכל לברך "ברכת המזון" בכונה עצומה. עכ"ל. וכתב שם שישתה אחרי הסעודה ע"ש. ובעיקר הדבר, מבואר בש"ע (סימן קפח) דמותר השיכור לברך, ורק כשנשתכר לגמרי אין לברך.

יג. רבי צבי הירש מזידיטשוב כ"י: "כי שתיית יין ובישום בפורים, היא כמו תענית משבת לשבת". וכ"י בס' "וצוה הכהן" שכשאדם מבוסס מחמת שתיית היין וכדומה, יש לו "התלהבות" ודייקות לעבודת הבורא יתברך (אם זוכה לדרגה זו). ובספר פרי צדיק כ"י: המשתה בפורים לתקן את ה"קלקול של עצלות ורפיון בעסק התורה".

יד. כתב בספר יסוד ושורש העבודה (פרק ו): ויזהר בלימוד על השלחן, ויקרא בתוך הסעודה תשעה פסוקים של בשלח: "ויבא עמלק וגו'". ושלשה פסוקים של כי תצא: "זכור את אשר עשה לך עמלק וגו'". ואח"כ ילמד איזה לימוד שירצה. וכ"י כה"ח: ואחר הסעודה קודם ברכת המזון, ילמד משניות של 'מסכת מגילה', והם ארבעה פרקים, ויכוין שהם כנגד ארבע אותיות הוי"ה, וארבע אותיות אדנות.

מהיכלות הטומאה בכל שנה ושנה. וכאשר מגיע ליל ביעור חמץ כולן בני חורין". הביאו החיד"א בספר לב דוד (פרק ל). וכתב: שלכן "יטיב מעשיו" שלוש יום קודם פסח. ובה נתגלה טעם חז"ל שאמרו 'שואלים בהלכות פסח קודם לפסח שלוש ימים'. כי שלוש ימים, הם שייכים לפסח, ומידי שנה בשנה" פועל השי"ת שעולין נפשות ישראל לאט לאט מרשות הסטרא אחרא.

ט. בספר יסוד ושורש העבודה (ש"יב פ"ה) הזהיר מאוד, שחלילה לנו לבטל דברים העומדים ברומו של עולם, כגון תפילה בציבור או תפילה מנחה או ערבית, בגלל השתיה. וכל אחד ישער בעצמו, אם יוכל להתפלל אחד שתייתו, אז ישתה, ואם לאו, לא ישתה ויקבל שכר על הפרישה וכו'. גם ימסור "שנתו" לאחרים להקיצו להתפלל מנחה, וגם שלא יעבור ח"ו מלהתפלל שלא בציבור בביתו אלא יתפלל עם הציבור.

י. בספר יפה ללב (ח"ב סימן תרצו אות ד) הביא בשם הר"י חגיז בספר אלה המצוות, טעם ללבישת פרצופים ותחפושות בפורים דוקא. כי כן היה אז בימי אשורוש. וסיים שם: ומאחר שמשנה האנשים לבד' ומשתה הנשים לבד', ראוי והגון שהפרצופים ג"כ יהיו על האופן הזה, ש"לא ילבש גבר שמלת אשה" וגו'. עכ"ל.

יא. כתב הרמב"ם (פ"ב מהלכות מגילה): "ומוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהשמח לב האומללים האלו דומה לשכינה שנאמר להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים".

מצוות "הצדקה" ביום הזה היא העולה על שאר ימים, שנלוה עמה גם מצוות "מתנות לאביונים". ולפי סודן של דברים, בחנוכה ופורים ראוי להרבות בצדקה עם עמלי תורה, שהימים האלה הם בסוד "נצח-והוד" תמכין דאורייתא. ואם מוסיף מוסיפין לו איש כמתנת ידו ברכת ה' היא תעשיר. ולכן החלש יאמר גיבור אני לעזרת ה' בגבורים והשם יעזור לו. (פלא יועץ פורים).

יב. כתב הרמ"א (סימן תרצה) "מצוה להרבות בסעודת פורים". ואולם אין חובה

טעם למנהג התחפושות בפורים

הרמ"א (סימן תרצו ס"ח) הזכיר המנהג שנהגו ללבוש פרצופים בפורים. ע"ש. וכמה טעמים נאמרו בזה. ועוד אפשר ליתן טעם, כי נודע שאור גדול מאיר בשני ימי הפורים, בסוד "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות וגו' ועטרת זהב גדולה" וגו'. וכיון ששמאי אור גדול ואין פחד מהחיצונים ולא יראה מהקליפות ולא צער מהדינים, רומזים כל זאת ע"י שלובשים פרצופים. והענין הוא: כי הנה ע"י שאדם מסתיר פניו, לא יכולים אויביו לשלוט בו, וכמ"ש בתיקוני הזהר (תיקונא שבעים דקכ"ט): תא חזי אתמר באדם "משנה פניו ושתלחחו" (איוב יד). ומאן גרים ליה שינויא דאנפין לשנאה ליה דלא ישתמודען ביה מארי דדינא, האי איהו שינוי מקום שינוי השם "שינוי מעשה". ע"כ. והנה כיון שהיום מושבתים כל הדינים, מרמזים זאת ב"שינוי" המעשה הזה של התחפושות והפרצופים שאין מכירים לאדם.

אח יקר!

תמוך וחזק אברכים
ווסקי תורה בתרומת
"זכר למחצית השקל"
עבור כולל "פלא יועץ".
ותקוים בכם הבטחת רבנו
אליעזר פאפו ז"ע כי מי
שיעשה עבור נשמתו ישלם לו
במיטבא.
לתרומות: ת.ד. 57124 ירושלים
ניתן לתרום בכרטיס אשראי
בטל: 02-970-9118
או בפסל: 054-845-6041

יוצא לאור על ידי
מוסדות "מתן תורה" (ע"ר)
ת.ד. 57124 ירושלים
www.matantorah.org

לקבלת העלון בדוא"ל שלחו ל:
yemekodesh@gmail.com